Pilvi Kuitu, Kulttuurikeskus PiiPoo, toiminnanjohtaja, %TAIDETTA-hanke
Asiantuntijalausunto sivistys- ja tiedejaostolle, aihe: HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

Teema: Kulttuurin saavutettavuus; Kulttuurin kärkihankkeet Pirkanmaalla ja niiden jatko kärkihankerahoituksen päätyttyä

Kulttuuri rakentamassa uutta monialaista hyvinvointia Suomessa

Pirkanmaan kehittämistyön tulokset ja jatkotoimenpide-ehdotukset

Tiivistelmä

Pirkanmaalla kolmessa Prosenttiperiaatteen laajentumisen -hankkeessa saavutetut tulokset 2016-2018

1) **Hybridi-mallin luominen yhdyspintatoiminnassa (SOTEKU-ajattelu)**
2) **Kulttuurihyvinvointisuunnitelman kytkentä osaksi kuntien lakisääteistä hyvinvointikertomustyötä**
3) **Maakunnallisen yhteistoimintamallin luominen (SOTEKU-keskus ja kulttuuritoimijoiden kulttuurihyvinvointipalveluiden yhteistuottamisen tavat)**

Jatkotoimenpide-ehdotukset ja tavoitteet 2019-2021

1) **Kokeilujen skaalaus ja implementointi Pirkanmaalla ja kolmessa muussa maakunnassa** 100 minuuttia kulttuuria - kulttuurihyvinvointisuosituksen käyttöönotto ja SOTEKU osana HYTE-rakenteita)
2) **Valtakunnalliset suositukset maakunnille ja kunnille yhteistoiminnasta kulttuurihyvinvoinnissa** (ministeriöt yhdessä - laaja valtakunnallinen ja maakunnallinen yhteistyö,).
3) **Rahoitus Pirkanmaa 0,5 milj€ ja valtakunnallinen 2milj€ (2019)**

Tausta: Kärkihankekokonaisuus ja hankkeet Pirkanmaalla

Hankkeiden taustalla on usean hallituskauden aikana tehdyt linjaukset ja yleisesti vahvistunut ajattelu ja tietoisuus kulttuurin, kulttuurisen aktiivisuuden ja osallisuuden merkityksestä suomalaisen yhteiskunnan menestystekijänä ja hyvinvoinnin peruspilarina. Sipilän hallitusohjelmassa on nostettu tavoitteeksi lisätä eri taiteenalojen ja kulttuuripalvelujen tarjontaa sekä käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollon hoito- ja asiakastyössä (Prosenttitaiteen periaatteen laajentamisen kärkihanke) sekä lastenkulttuurin laaja-alainen saavutettavuuden edistäminen, jolle on käynnissä oma kärkihankkeensa.

Pirkanmaalla yhteistyö ja osaamisen vaihto on ulottunut useamman kärkihankkeen yhdyspinnoille mm. Prosenttiperiaatteen laajeneminen, lastenkulttuurin saavutettavuus, LAPE –Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma ja ikääntyneiden neuvonnan ja asiakasohjauksen toimintamalli, Ikäneuvo joka on osa I&O -kärkihanketta.

Vuoden 2018 loppuun mennessä perhe- ja peruspalveluministeri Saarikko ja kulttuuriministeri Terho antavat hankkeen tuloksiin pohjautuvat suositukset, jotka kannustavat lisäämään taiteen ja kulttuurin käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Pirkanmaalla on käynnissä vuoden 2018 loppuun kolme prosenttiperiaatteen laajentumisen kärkihankkeesta rahoitettua hankekokonaisuutta sekä siihen liittyvää kokeilutoimintaa; %TAIDETTA (Kulttuurikeskus PiiPoo), KulttuuriSote -hanke (Pirkanmaan liitto/Pirkanmaa 2012) ja Kulttuuri Ankkurina sosiaali- ja terveyspalveluissa (Tampereen kaupunki). (LIITE 1). Hankkeet ovat osa eri puolilla Suomea toteutettua 14 alueellisen hankkeen kärkihankekokonaisuutta, jota koordinoi Taiteen edistämiskeskus yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Hankkeita on rahoitettu valtakunnallisesti yhteensä 1,1milj.€. Pirkanmaan hankkeiden valtion rahoitus on ollut yhteensä 270.000 euroa vuosien 2016-2018 aikana. Lisäksi hankkeiden yhteistyönä on tuotettu opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamaa kokeilutoimintaa, jonka tuloksista valmistuu ulkopuolisella arvioitsijalla teetetty arviointiraportti lokakuun 2018 loppuun mennessä. Koko kärkihankekokonaisuuden arvioinnista vastaa Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.

Hankkeiden aikana on onnistuttu rakentamaan laaja-alaista yhteistyötä eri toimialojen välille ja luotu monistettavia toiminta- ja rakennemalleja sosiaali-, terveys-, kulttuuri- , taide- , kunta- ja maakuntatoimijoiden rakenteisiin. Kehittämistyöhön on osallistunut iso joukko erilaisten tukipalveluiden piirissä olevia ihmisiä, taiteilijoita, hoiva-alan ammattilaisia, taide-, kulttuuri- ja sote-kentän järjestöjä, organisaatioita ja palvelutuottajia, kuntatoimijoita ja maakuntaliitto.

Kaikki kolme hanketta on toiminut tiiviissä yhteistyössä keskenään sekä valtakunnallisesti muiden hankkeiden ja Taikusydän-kulttuurihyvinvoinnin yhteyspisteen kanssa, sekä osallistuneet intensiivisesti Pirkanmaan taiteen edistämiskeskuksen ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirin koordinoimaan Pirkanmaan alueellisen Kulttuurihyvinvointi -työryhmän (KULTU) työskentelyyn. KULTU-ryhmän työskentelyn tuloksena on syntynyt mm. **Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma** osaksi alueellista kuntien terveyden edistämisen ohjausta ja lakisääteistä hyvinvointikertomustyötä.

HANKKEIDEN YHTEISTYÖN TULOKSET

- **Kulttuurinen osallisuus ja inkluusio - kaikkien asia.** Hankkeissa syntyneen yhteisen ajattelun myötä on kirjattu yhteinen arvopohja ja tavoite uudistaa rakenteita ja toimintatapoja niin, että pirkanmaalla kaikkien ihmisten kulttuuriset oikeudet ja osallisuus turvataan.
- **Syntynyt toimialojen välinen tiivis ja dynaaminen yhteistyö,** jossa kehitetty aihioita kulttuurihyvinvoinnin rakenteelliseen, sisällölliseen ja laadulliseen turvaamisen ja kirjattu yhteisiä toimintatapoja.
- Laadittu ja julkaistu strateginen asiakirja **Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelma, johon ovat sitoutuneet kaikki Pirkanmaan kunnat ja se on kytketty osaksi kuntien lakisääteistä hyvinvointikertomustyötä.**
- **100 minuuttia taidetta ja kulttuuria viikossa kulttuurihyvinvointisuoitus,** jossa jokaiselle ihmiselle suositellaan osallistumista taiteeseen ja kulttuuriin vähintään sadan minuutin ajan viikossa. Tämän ehdotetaan olevan myös **kansallisesti kulttuurisen perusoikeuden toteutumisen ajallinen minimi**. Tästä ehdotuksesta on käynnistymässä valtakunnallinen Taiteen edistämiskeskuksen #100minuuttiataidetta –kampanja. Kampanja innostaa kaikenikäisiä ihmisiä osallistumaan taiteeseen ja kulttuuriin vähintään 100 minuutin ajan viikossa. Kampanjaa kehittämässä on taide- ja kulttuurialan ja sosiaali- ja terveysalan avaintoimijoita.

- **SOTEKU-ajattelu** (sosiaali, terveys ja kulttuuri) kulttuuri- ja sote-toimijoiden saumattomasta ja avoimessa yhteistyössä syntynyt arvopohjainen toimintatapa, jossa keskiössä ei ole rakenne tai hallintopuhe, vaan ihminen, ihmisyys sekä pyrkimys kokonaiseen ja hyvään elämään. SOTEKUssa puhutaan uudesta hybriditoimialasta, jossa molempien alojen tavoitteet, vahvuudet ja toimintatavat otetaan tasavertaisesti huomioon ja hyödynnetään kulttuurisia menetelmiä ihmisten osallisuuden, toimijuuden ja yhdenvertaisuuden toimintaympäristönä. Yhteistyössä on vahvistettu **yhteistä ajattelua ja ymmärrystä kulttuuri sote-palveluiden laadullisena tekijänä sekä tahtotilaa ja perusteluja kirjata monimuotoiset kulttuuripalvelut osana maakunnan ja kuntien palvelulupauksia- ja kuvauksia** (nk. kulttuurihyvinvoinnin minimitaso). Toiminnalla nähdään **myönteisiä vaikutuksia myös henkilöstön työhyvinvoinnin, organisaatioiden ja organisaatiokulttuurien ja aluetalouden näkökulmasta.**

- Hankkeet ovat **vahvistaneet alueen taiteilijoiden ja taidekasvattajien työllistymismahdollisuuksia**, **kulttuuritoimijoiden roolia ja tietoista kulttuurin merkitysten tunnistamista yhteiskunnassa**. Kulttuuritoimijat ovat kehittäneet määrätietoisesti omaa toimintaansa vastaamaan yhteiskunnallisia hyvinvoinnin ja osallisuuden tavoitteita ja laajempia rakenteellisia uudistuksia. Kehittämistyössä on selvitetty sekä palkkaus- ja työehtokysymyksiä sekä osaamisvaatimuksia kulttuurihyvinvointityön tuottamisessa. Samalla on rakennettu kulttuurihyvinvointipalvelujen yhteistuottamisen tapoja ja aloitettu alueellisen palvelutarjottimen ja organisoituneen taide- ja kulttuurikentän yhteenliittymän valmistelu (nk. Teijo-aluekeskus).

Haasteet juuri nyt

- **Vuoden 2018 lopussa tämän kehittämistyön resursointi loppuu.** Sitoutuneet kulttuuri-, sote- , kunta- ja maakuntatoimijat näkevät suuren riskin näiden erinomaisten kehittämistulosten hautautumisesta loppuraporttiin. Kehittämisen raamina on ollut sote- ja maku-uudistus, mutta kehittämistyön tulokset tulisi ottaa käyttöön riippumatta maakunta ja sote-uudistuksen edistymistä ja toteutumistapaa. Hankkeiden kehittämistyön loppuun viilaaminen, jatkuvuuden (mm. rahoitusmallien) ja yhteistoiminnan kehittäminen kaikkien kulttuuri- ja sote-kentän eri toimijatasojen ja kuntien kanssa on kesken.

- **Kunnat pidättäytyvät sote-palvelujen kehittämisestä** – kulttuuritoimintaa on tähän asti viety sote-palveluiden piirissä asuvien ihmisten elämään pääsääntöisesti hanke- ja kehittämisrahoilla. Nyt epäselvässä tilanteessa tämä resurssi vähenee ja organisaatiosta lähtevä kehittämistyö on jäissä.

- **Nykyisen toiminnan tason turvaaminen ja osaamisen ylläpito** vaati kipeästi ennakoitavaa resurssia. Taiteilijoiden ja taideorganisaatioiden sitouttaminen yhteiseen kehittämiseen ja palveluiden tuottamiseen ei voi toteutua ilman siihen ohjattua rahoitusta.

ESITYS JATKOTOIMENPITEISTÄ

Kulttuurihyvinvoinnin minimin käyttöönotto ja laajentuminen eri toimintaympäristöihin

Kärkihankkeen kehyksenä on ollut maakunta- ja sote-uudistus ja sen osana uuden kulttuuripalvelujen integroimisen rakenteen luominen osaksi uutta sote-rakennetta. **Kulttuurihyvinvoinnin ja kulttuuristen oikeuksien toteutumisen varmistamiseen tarvitaan suunnitelmallista valtion, ministeriöiden ja kuntien, sote-, opetus- ja kasvatustoimijoiden ja kulttuurikentän yhteistoimintaa.**

Vuosille 2019-2021 esitetään yhteiskehittämisen jatkohanketta tai pysyvää rahoitusta mm. kärkihankekokonaisuudessa syntyneiden tulosten juurrutamiseen ja toteuttamiseen eri toimijatasoille. Toimenpiteet maaliin pääsemiseksi ja Pirkanmaan toimintamallin juurtumiseksi ovat:

- kulttuurihyvinvointisuunnitelman toimeenpanon vahvistaminen kunnissa
- sisältöjen kytkeminen maakunnan yhdyspintapalveluiden kanssa
- taidekentän järjestäytyminen alueellisesti kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamiseksi saavutettavasti, saatavasti, laadukkaasti ja tehokkaasti
- koulutusta ja kehittämistyötä sote-toimijoiden kulttuurihyvinvoinnin osaamisen tukemiseksi
- monikanavaisen rahoitusmallin käyttöönotto

513.000 –hanke 2019-2021

Pirkanmaalla on mahdollisuus toteuttaa kolmivuotinen jatkokehittämisen 513.000-hanke, joka muokkaa ja synnyttää koko maakuntaa palvelevan, kaikkiin kuntiin skaalautuvan kulttuurihyvinvointipalveluiden ja taidetoiminnan toimivan järjestämisen, rahoittamisen, tilaamisen, tuottamisen ja kehittämisen ekosysteemin. Hankkeen toteuttajina ovat viisi kulttuuritoimijaa, viisi kulttuurilaitosta, viisi kuntaa, viisi yksityistä sote-toimijaa sekä yksi maakunta. Osana kehittämistä tuotetaan taide- ja kulttuuritoimintaa, jossa osallistujat tekevät kuuluvaksi ja näkyväksi omia näkemyksiään kulttuuristen oikeuksiensa toteutumisesta. Mallin tavoitteena on varmistaa kaikkien sidosryhmien sitoutuminen ja tarvittava osaaminen ja pysyvät rakenteet kaikkien 513.000 pirkanmaalaisen kulttuuristen oikeuksien toteutumiseksi tulevaisuudessa. Hankkeen vetovastuussa on nyt kärkihankkeita luotsanneet tahot.

Pirkanmaan kulttuurin kärkihankkeet esittävät, että valtion budjettiin 2019 varataan vähintään 2 miljoonan euron määräraha kulttuurin kärkihankkeessa saavutettujen tulosten ja yhteistyön jatkon turvaamiseksi valtakunnallisesti. Pirkanmaalla käynnistetään kolmivuotinen jatkohanke, johon varataan valtion talousarvion resurssista 1€/ pirkanmaalainen/vuosi eli vuodelle 2019 n. 500.000 €. Lisäksi hankkeeseen ohjataan omarahoitusta kaikkien hanketoimijoiden talousarvioista. Hanke tarjoaa ratkaisuja kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi ja juurtumiseksi valtakunnallisesti kaikki maakuntiin.

Lisätietoja:

Pilvi Kuitu, toiminnanjohtaja, Kulttuurikeskus PiiPoo, p.0400 433722, pilvi.kuitu@kulttuuripiipoo.fi, www. kulttuuripiipoo.fi

Jaana Ylänen, projektipäällikkö, Tampereen kaupunki, p. 040 1373 241, jaana.ylanen@tampere.fi

Kirsi Siltanen, projektipäällikkö, Kulttuurisote-hanke, Pirkanmaan maakunta- ja sote-uudistus
p. 044 749 6702, kirsi.siltanen@pirkanmaa.fi

Lue lisää:

- **Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelma**
  http://www.pirkanmaa.fi/wp-content/uploads/Kulttuurihyvinvointisuunnitelma.pdf
- **Prosentti periaatteen laajenemisen kärkihanke kokonaisuus,**
  https://minedu.fi/prosenttiperiaate
- **Valtakunnallinen Kulttuurisote-hanke, https://www.innokyla.fi/web/hanke6864175**
- **%TAIDETTA-hanke**
  http://www.kulttuuripiipoo.fi/prosenttitaidetta/
- **Kulttuuri Ankkurina sosiaali- ja terveyspaleluissa**
  https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/organisaatio/hyvinvoinnin-palvelualue/kulttuuri-ja-vapaa-aikapalvelut/projektit/kulttuuri-ankkurina.html

LIITE 1, Pirkanmaan käynnissä olevien hankkeiden esittely

Kulttuurikeskus PiiPoo – %TAIDETTA kulttuuri- ja sotetoimijoiden yhteishanke

Pirkanmaalla toteutettuun %TAIDETTA -hankkeeseen ja sitä edeltäneeseen TEIJO-hankkeeseen on osallistunut viisi kulttuurialan organisaatiota sekä yhdeksän sote-toimijaa, joilla kaikilla on pitkä kokemus kulttuuri- ja sote-toimialarajat ylittävästä yhteistyöstä. Hanketta koordinoi Kulttuurikeskus PiiPoo.
Yhteinen kehittämistyö on koskettanut toiminnan eri osa-alueita aina hallinnosta, tavoitteellisesta suunnittelusta, vaikuttavuuteen, hinnoitteluun ja palvelujen räätälöintiin ja siinä on syntynyt hyviä käytäntöjä ja rutiineja. Kehittämistyössä pohdittiin myös kulttuurin ja kulttuurihyvinvointipalveluiden alueellisen ohjauksen, resursoinnin, kehittymisen, tilaamisen ja tuottamisen rakenteita.

Yhteiseen kehittämiseen ovat osallistuneet kaikki eri toimijatasot sekä kulttuuri- että sote-toimijoilta; osallistujat eli ”varsinaiset kohderyhmät”, henkilöstö sekä yksiköiden ja organisaatioiden johto. Räätälöityä taide- ja kulttuuri toimintaa on toteutettu tanssin, sirkuksen, kuvataiteen, teatterin, elokuvan, musiikin keinoin ja monitaiteisesti mm. nuorille ja aikuisille mielenterveys-, päihde- ja huumekuntoutujille, ikäihmisten palvelukeskuksiin, vangeille, kehitysvammaisille aikuisille sekä Parkinsonin tautia sairastaville pirkanmaalaisille ja heidän omaisilleen vuosien 2015-2017 aikana yhteensä 3300 tuntia osallistuja- ja tarvelähtöistä taide- ja kulttuuritoimintaa.

PiiPoon hankkeen yhteiskehittämisen tulokset:
SOTEKU-ajattelu (sosiaali, terveys ja kulttuuri) kulttuuri- ja sote-toimijoiden saumattomasta ja avoimessa yhteistyössä syntynyt arvopohjainen toimintatapa, jossa keskiössä ei ole rakenne tai hallintopuhe, vaan ihminen, ihmisyys sekä pyrkimys kokonaiseen ja hyvään elämään.

100 minuuttia kulttuuria viikossa -suositus syntyi %TAIDETTA-hankkeen käynnistykseen liittyvässä kehittämispohdinnassa. Prosenttiperiaatteen laajeneminen kytkettynä taloudelliseen raamiin tuntui hallinnolliselta ja byrokraattiselta tavalta lähestyä kulttuurisien oikeuksien kytkemistä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lopullisena tavoitteena oli ja on kulttuuristen perusoikeuksien toteutuminen ihmisen kaikissa ikä- ja elämän vaiheissa. Käänsimme ajatuksen rahasta elämään – yksi prosentti ihmisen elämästä on viikossa noin 100 minuuttia.

Kulttuuritoiminnan sisältöjen räätälöinti, laadun varmistaminen ja kestävät kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamisen tavat. Yhteisen arvopohjan ja tavoitteiden määrittelyyn perustuva toimintaa ohjaava ajattelu, jonka myötä yhteisötaiteen tekemiselle ominainen toimija- ja osallistujalähtöisyys on vahvistunut, ja joka on kannustanut tarve- ja asiakaslähtöisten mallien edelleen kehittämiseen koko prosessissa.

Maakunnallinen rakenne - SOTEKU ja TEIJO-aluekeskus
Sote-toimijoiden näkökulmasta palveluiden saatavuus, ”takuuvarma” laatu, monimuotoinen tarjonta sekä hankkimisen helppous korostuvat. Kulttuuritoimijoiden näkökulmasta ammattimaisen toiminnan toteuttamiseksi ja juurtumiseksi tulee vahvistaa pysyvyyttä, pitkäkestoisen toiminnan edellytyksiä ja turvata riittävä ja pysyvä resursointi ja sopimuksellisuus. Pysyviksi rakenteiksi ehdotetaan SOTEKU-asiantuntijakeskusta osaksi maakunnan HYTE-rakennetta sekä perustettavaksi kulttuuritoimijoiden yhteenliittymää eli nk. TEIJO –aluekeskusta, joka tuottaa monipuolisia ja laadukkaita ja eläviä kulttuuri- ja taidesisältöjä maakunnalliselle kulttuurihyvinvointi-palvelutarjottimelle.

Tampereen kaupunki - Kulttuuri Ankkurina sosiaali- ja terveyspalveluissa –hanke

Tampereen kaupungin hankkeessa tavoitteena on ollut mallintaa toimintakyvyltään heikossa asemassa olevien ihmisten kulttuuriset oikeudet turvaava maakuntayhteistyön malli kunnan, kolmannen sektorin, asiakkaan ja maakunnan välille sekä tarjota tämä malli valtakunnallisesti hyödynnettäväksi. Tavoitteena on ollut esittää ja tehdä ehdotuksia siitä, kuinka kulttuuritoiminta voidaan ottaa osaksi keskeisiä palvelun tuottamista ohjaavia asiakirjoja kuten, alan suosituksia sopimuksia ja palvelu- ja hoitosuunnitelmia. Kunta - maakuntasektorilla on käsitelty erityisesti yhdyspintasopimista kunnan tuottamien kulttuurihyvinvointipalveluiden osalla.

Hanke on lisännyt taiteen ja kulttuurin käyttöä sosiaali- ja terveyspalveluissa ja edistänyt joustavia yhteistyömalleja eri toimijoiden ja asiakasohjauksen kanssa. Hankkeessa on löydetty väyliä ammattitaideyhteisöille ja taiteilijoille työllistyä sosiaali- ja terveysalan sektorille.

Hankkeessa on toteutettu kokeiluja neljässä asiakasryhmässä. Kunkin kokeilun haaste rajattiin muutamaan kysymykseen. Niitä olivat 1. kumppanimalli (kunta, maakunta, kolmas sektori ja asiakas), 2. sopimukset, 3. taiteilijoiden työllisyys, 4. palveluohjaus, 5. tulosten levittäminen ja alueellisuus sekä 6. tilaaminen ja tuottaminen sote-sektorin kanssa. Maakunta- ja sote-uudistuksen aikataulumuutokset ja epävarmuus kunnan ja maakunnan rooleista kulttuurihyvinvoinnin osuudessa ovat kuitenkin hankaloittaneet hankkeen alunperin asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Hankkeessa on tehty erittäin tiivistä ja välttämätöntä yhteistyötä %-Taidetta ja Kulttuurisote -hankkeiden kanssa.

Tulokset:
Hankkeessa toteutetaan vuoden 2018 loppuun mennessä palvelukuvaukset kunnan (Tampere) kulttuurihyvinvoinnin palveluista sote-sektorille ja valmistellaan siten maakuntaan yhdyspintasopimista tulevaisuutta ajatellen. Hankerahoituksen päätyttyä asian edistäminen on kuitenkin epävarmaa. Tampereen kaupungin tuottama kulttuurihyvinvointipalvelu sote-sektorille on poikkeuksellinen suhteessa muihin maakunnan kuntiin. Tämä tuo myös sopimuksellisia erityispiirteitä esiin, joiden selvittäminen uudistusten tässä vaiheessa on vielä keskeneräistä. Hankkeen kokeilujen toiminnot ovat sen laatuisia että kuntatasolla niiden tuottaminen tulevaisuudessa sote-asiakkaille on epävarmaa.

Hankkeen neljässä kokeiluissa on luotu toimivia malleja perhetyöhön (kulttuurilähete), nuorille mielenterveyskuntoutujille (kulttuurikurssit), työterveyden avokuntoutukseen (kulttuuri osana avokuntoutusta) ja ikääntyneiden palveluihin (kulttuurinen kuvapuhelu).
Palvelut hankittiin taiteilijoilta ja taideyhteisöiltä, jotka kehittivät palveluita yhdessä sosiaali- ja terveysalan toimijoiden/henkilökunnan sekä asiakkaiden kanssa. Kunnan ja maakunnan yhdyspinnan kautta sopimuksiin saattaisi sisältyä näistä perhetyön kulttuurilähete, nuorten mielenterveyskuntoutujien kulttuurikurssit ja ikääntyneiden kotihoidon asiakkaiden kulttuuriset kuvapuhelut. Yhdyspintasopimukset palveluiden tuottamisessa, ihmisten osallistumisen roolin vaihdellessa kuntalaisen ja sote-asiakkaan välimaastossa, on kuitenkin selvitettävä jokaisessa kulttuurihyvinvointipalvelussa erikseen.

Kulttuuri Sote

Kulttuurisote on kuuden maakunnan yhteishanke, jossa selvitetään, miten taide- ja kulttuurilähtöiset hyvinvointipalvelut otetaan mukaan sosiaali- ja terveyspalveluihin. Hanke toimii maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutyön tukena. Pirkanmaalla luodaan hankkeen puitteissa toteuttamiskelpoinen tiekartta siihen, miten kulttuurihyvinvoinnin työnjako toteutuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspinnoilla, maakunnan järjestämissä sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä maakunnan järjestämisen toiminnoissa, kuten osallisuuden edistämisessä, tki-palveluissa sekä maakunnan käyttöön tulevissa tiloissa. Tavoitteena on kuvata tiekartta kulttuurin läpileikkaavalle sisällyttämiselle Pirkanmaan maakunnan toimintaan. Hanke osaltaan toimeenpanee Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa. Hanke päättyy marraskuussa 2018.

Pirkanmaan liitto sai Taiteen edistämiskeskukselta rahoitusta 15 000 euroa rahoittaen itse loput projektipäällikön 6 kk työpanoksesta. Valtakunnallista Kulttuurisote -hanketta hallinnoi Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri. Muut osatoteuttajat ovat Pirkanmaan liiton ohella Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Carea sekä Turun kaupunki Varsinais-Suomesta. Tiivis yhteistyö erityisesti Pirkanmaan kahden muun prosenttiperiaatteen laajentamisen kärkihankkeen kanssa on ollut keskeinen hankkeen tuloksellisuudessa lyhyellä hankekaudella.

Hankkeessa on kartoitettu nykyistä palvelutarjontaa ja sen tuottamisen rakenteita, tunnistettu kulttuuripalveluiden katvealueita eri väestö- ja asiakasryhmissä sekä mallinnettu kulttuurihyvinvointia tukevia käytäntöjä ja rakenteita. Kulttuurihyvinvoinnin kirjaukset maakunnan keskeisiin ohjausasiakirjoihin ovat hankkeen keskeinen tehtävä. Hankkeessa on myös tuettu kuntien kulttuuritoimia ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä jo tässä hetkessä, ennen maakuntauudistuksen voimaantuloa.

Alan toiminnan jäsentymättömyys, monikanavainen rahoitus sekä indikaattorien ja kirjaamisen puute ovat tulleet hankkeen aikana ilmeiseksi. Kulttuurisoten tehtävänä ei näin ollen ole ollut vain kartoittaa ja kirjata toimintaa maakuntauudistuksen edellyttämään työhön, vaan myös suunnitella ja kehittää uusia toimintamalleja. Tämän työn on jatkuttava seuraavina vuosina, jotta kulttuurihyvinvointi ei jää satunnaisten aktiivisten toimijoiden varaan, vaan saadaan valtavirtaistettua läpi kuntien ja tulevan maakunnan.